

D87/2

LES FUNCIONS DEL MONITOR

Guió d'observació i autoanàlisi - I
(colònies, campaments i casals organitzats en petits grups a càrrec d'un monitor).

- I. Presentació i forma d'ús.
- II. Descripció de les funcions dels monitors.
- III. Procediment d'observació.
- IV. Modalitats d'intervenció.

I. Presentació i forma d'ús.

Aquest document permet d'oferir unes pautes d'observació de l'actuació d'un monitor d'asplai.

I permet d'oferir-les en aquelles colònies o campaments en les que un monitor té al seu càrrec un grup reduït de nens.

En document a part hi ha una altra pauta d'observació d'aquelles colònies o campaments en que la gestió és organitzada diferentment.

La finalitat de l'observació és la de tenir una visió ordenada -amb criteris sempre discutibles- d'allò que s'esdevé. I si observem sistemàticament és perquè això és preferible a les impressions disperses.

Aquest document consta de dues parts:

I part. Descripció de les funcions que acompleix un monitor (apartat II) i procediment d'observació (apartat III).

En aquesta part s'hi descriuen les intervencions més usuals d'un monitor prop dels nens i s'hi afegeix una pauta de registre de les observacions.

Això serveix per a que un monitor -observat en situacions concretes com són un taller, un joc, el menjador, el llevar els nens, etc per un company de tanda o pel responsable- pugui tenir una visió quantitativa de quines són les accions que efectua més freqüentment i quines són les que tendeix a passar per alt.

II part. Anàlisi de les formes com poden acomplir-se les diverses funcions d'un monitor.

En aquesta part s'ofereix a cada monitor unes pautes per a que pugui analitzar de quina forma acompleix cada una de les funcions que efectua prop dels nens.

Aquesta anàlisi és una anàlisi que ha d'efectuar cadascú pel seu compte, demanant, si ho vol, l'ajut dels companys amb qui té una comunicació més fàcil o més fonda.

L'ús que se'n pot fer, doncs, és clar: d'una banda hom pot arribar a saber què és el que hom fa pels nens i què és el que hom no fa. i això comptant amb l'ajut d'algué que observa; d'altra banda hom pot anar aprofundint en l'anàlisi de la forma de relació que hom estableix amb els nens.

Volem subratllar que la finalitat d'aquesta proposta no és la de tenir un estri de control, sinó la de fornir a cadascú que hi estigui interessat la possibilitat de l'autoanàlisi, del progrés personal i, si ho voleu, la dels professionalització, és a dir, el respecte i l'eficàcia que ens han de merèixer els nens.

II. Descripció de les funcions dels monitors

1. Funcions d'emmarcament

S'apleguen aquí aquelles funcions que acompleixen els monitors mitjançant les quals s'estableixen els marcs de referència per a les relacions, les activitats i la vida de cada dia:

1.1 Establir un marc normatiu.

Vol dir establir unes normes relatives a l'ocupació del lloc, a la distribució del temps, a l'ús de les coses i dels serveis, a les relacions i als intercanvis personals.

1.2 Aplicar les normes.

Es refereix a aquelles intervencions dels monitors en les que actuen orientats a l'aplicació pràctica de les normes prèviament establertes

1.3 Arbitrar els conflictes i les situacions d'incompliment.

Es contempen aquí aquelles situacions en que el monitor intervé sigui per clarificar aquelles contradiccions originades en el marc normatiu, sigui per elaborar els conflictes derivats de l'incompliment de les normes.

2. Funcions d'organització

S'apleguen aquí aquelles intervencions dels monitors que emmarquen la vida del grup, les activitats i les relacions no tant des del punt de mira normatiu com des del punt de mira organitzatiu. No és fàcil desllindar-ho de l'anterior.

2.1 Establir un marc organitzatiu

Vol dir establir unes formes de regulació de les activitats i dels serveis bàsics de la vida del petit

grup i de la col·lectivitat: definició de tasques específiques, assignació de responsabilitats, establiment de procediments ...

2.2 Regular el funcionament de l'organització

Es refereix a aquelles intervencions dels monitors en les que actuen orientats a assegurar el bon funcionament de l'organització prevista: dirigint-ne l'aplicació, solventant problemes, resolent imprevistos ...

2.3 Analitzar el funcionament de l'organització

Es contempen aquí aquelles intervencions en les que el monitor intervé des del costat dels nois i amb el punt de mira d'aquests per analitzar les insuficiències i valorar les virtualitats de l'organització amb la finalitat d'adaptar-la i millorar-la

3. Funcions d'animació de la vida del grup

S'apleguen aquí aquelles intervencions dels monitors que es centren en la vida del grup, orientades per la preocupació que la qualitat de les relacions i del clima grupal siguin òptims.

3.1 Facilitar les comunicacions

Vol dir intervenir amb la finalitat d'ajudar a que tothom s'expressi i a que el grup escolti i aculli les aportacions de cada noi o noia.

3.2 Afavorir la cooperació

Vol dir intervenir amb la finalitat que els nois intercanviïn actuacions d'ajut, elaborin projectes comuns i cooperin efectivament per a satisfer les necessitats i els interessos de cada un i del grup.

3.3 Possibilitar l'anàlisi i la regulació

Vol dir intervenir amb la finalitat que el grup vagi efectuant l'anàlisi del seu propi funcionament, el valori i n'assumeixi, dins de les seves possibilitats, l'orientació.

4. Funcions d'animació de les activitats

S'apleguen aquí aquelles funcions assumides pels monitors en l'animació de les activitats que empren el grup de nens amb el que treballen.

4.1 Motivar el grup

Vol dir, ajudar el grup a elaborar les seves motivacions i a actualitzar els seus interessos.

4.2 Ajudar el grup a centrar les seves opcions d'activitat.

És el pas immediat al precedent, consistent en progressar des d'un camp d'interessos actual a una decisió d'actuar en un sentit o un altre.

4.3 Ajudar el grup a organitzar-se.

Vol dir ajudar-lo a concretar-se, sigui a-priori sigui sobre la marxa de l'activitat, respecte dels aspectes materials del desenvolupament d'una activitat: procés a seguir, elecció dels mitjans necessaris, repartiment de les tasques, coordinació dels esforços ...

4.4 Ajudar a cada noi i al grup a actualitzar els seus recursos personals.

És a dir, d'una banda catalitzar els recursos del grup i d'altra banda, ajudar cada noi a actualitzar i explicitar els seus recursos personals: habilitats, coneixements, experiència prèvia, etc. útils per a l'activitat que s'està desenvolupant

5. Funcions de relació personal

S'apleguen aquí aquelles funcions i intervencions dels monitors en les que estableixen relació personal amb els nois orientant-se a securitzar-los, ajudar-los, intercanviar de persona a persona ...

Com és natural, pressuposem que els monitors tenen aprenentatge pels nois, es mostren afectuosos i mantenen una actitud habitual d'oferir-los el seu ajut de forma incondicional. El que es preten en aquestes línies és especificar algunes de les diferents formes que pren això en la pràctica.

5.1 Aportar seguretat.

Vol dir totes aquelles actuacions que expressen protecció i cura del noi, que li aporten benestar físic o psíquic, que suposen acolliment i atenció al seu estat actual.

5.2 Establir contacte afectiu.

Comporta totes aquelles actuacions que ajuden els nois a sentir el contacte i la proximitat del monitor, que contribueixen a relaxar, alleugerir tensió, encoratjar, invitar a viure amb plenitud.

5.3 Ajudar personalment.

Es a dir, ajudar el noi a donar resposta a les qüestions que el preocupen personalment o a solventar aquells problemes pràctics que no acaba de saber com resoldre.

5.4 Recolzar l'autonomia personal del noi.

Es refereix a aquelles actuacions prop dels nois que els ajuden a independitzar-se, a fer-se grans, a tenir el sentiment de que desenvolupen les seves possibilitats, que estan creixent, que aprenen a desempellar-se.

III. Procediment d'observació.

És impossible d'efectuar una observació exhaustiva de totes les intervencions que hom efectua prop dels nois. Per això s'imposa d'acceptar un procediment més simple que, si bé perd molta informació, permet d'afinar-la.

El que proposem és que cada monitor es sotmeti a observació en períodes curts i en situacions ben identificables:

- per períodes curts entenem fases d'uns 10 min., màxim 15.
- per situacions ben identificables entenem, per exemple: el llevar els nois, el menjador, l'animació d'un joc, l'inici d'una activitat, una passejada, etc.

és a dir, situacions amb uns límits ben definits en les quals hom pot centrar l'observació en uns aspectes que són prioritaris en aquella situació.

D'altra banda, l'observació presenta el problema de trobar una forma de registre.

El que proposem és fer servir un full com el que figura a la pàgina següent en el que pot anotar-se un petit senyal -una creueta, un dalet; un punt- a la casilla corresponent a cada intervenció del monitor.

Acabada la fase d'anotació, és possible de fer el recompte del nombre d'intervencions de cada tipus i el càlcul en tants per cent de cada tipus d'intervencions.

Això permet a cada monitor de saber quins són els aspectes de la seva actuació que cobreix amb més intensitat i quins són aquells aspectes en els quals no dedica als nois una atenció suficient.

Feta aquesta observació -quantitativa, és possible de passar a una anàlisi qualitativa de les seves intervencions de la que parlarem més endavant.

QUADRE DE REGISTRE DE LES OBSERVACIONS

	Registre (senyals)	Percentatge.
1.1 Establir marc normatiu		
1.2 Aplicar les normes		
1.3 Arbitrar els conflictes		
1 Total funcions d'emmarcament		
2.1 Establir marc organitzatiu		
2.2 Regular funcionament organització		
2.3 Anàlisi de l'organització		
2 Total funcions d'organització.		
3.1 Facilitar comunicacions		
3.2 Afavorir la cooperació		
3.3 Possibilitar l'anàlisi i la regulació.		
3 Total funcions d'animació del grup.		
4.1 Motivar el grup		
4.2 Ajudar a centrar decisions		
4.3 Ajudar a organitzar-se		
4.4 Ajudar a actualitzar els recursos		
4 Total funcions d'animació d'activitats		
5.1 Aportar seguretat		
5.2 Establir contacte afectiu		
5.3 Ajudar personalment		
5.4 Recolzar autonomia personal		
5 Total funcions de relació personal.		

IV. Modalitats d'intervenció

El que hem descrit fins aquí és un inventari de les actuacions usuals d'un monitor i/o de les funcions que compleix prop dels nens.

Ara bé, una mateixa funció pot ésser acomplerta de maneres diferents. Aquest és l'aspecte que aprofundirem en la segona part d'aquest document.

Distingirem tres formes diferents d'intervenció que anomenarem A, B i C.

- La modalitat d'intervenció A és aquella en que el monitor exerceix pressió sobre els nois perquè les coses s'esdevinguin de determinada manera, la que ell creu que és objectivament més convenient o més necessària pels nois.
- La modalitat d'intervenció B és aquella en la que el monitor fa als nois un nombre reduït de propostes perquè ells hi pensin i acabin elegint la que els sembla més convenient.
- La modalitat d'intervenció C és aquella en la que el monitor s'esforça a posar els nois en situació d'analitzar i de decidir per sí mateixos quines són les opcions més adequades a la situació que estan vivint.

Abans de continuar, voldrien fer-vos adonar que, si bé la modalitat A -que és la que implica l'ús de la pressió- pot semblar menys "educativa" que les B o C -que impliquen un grau més elevat de llibertat, això és només aparença.

Ho diem perquè el grau de directivitat i el grau de llibertat que poden donar-se en una situació de relació entre nens i monitors no són qüestions que puguin resoldre únicament

en el terreny dels principis i de les idees, sinó que són qüestions que han de plantejar-se i resoldre's en el terreny de la realitat. És a dir, una pressió molt intensa en un moment i en una situació donada pot ésser tant o més educativa que una permissivitat molt gran en un altre moment i en una altra situació.

L'esquema d'anàlisi que us proposem, donç, no pressuposa que l'opció C és millor que les altres, ni que l'opció A és la pitjor de totes.

Justament perquè es tracta d'oferir-vos un instrument d'observació, allò que es preten és:

- 1er. Que cadascú actui amb seny i amb sentit comú, fent allò que en cada moment li sembla que és millor que faci.
- 2on. Que observi què ha fet i de quina manera s'ha vist condicionat a fer-ho donada la realitat dels nens.
- 3er. Que analitzi quines són les actuacions que ha realitzat més freqüentment i de quina manera ha hagut de realitzar-les.

Si un monitor pot procedir a aquesta anàlisi, és probable que vagi trobant el "seu" camí propi d'actuació enfront dels nens.

I això,, ja ho hem dit, perquè de vegades és necessari de pressionar, de vegades és necessari de proposar, de vegades és necessari de deixar en llibertat.

Resumint l'esperit d'aquest raonament, podríem dir que fins i tot el fet de fer pressió, si és feta conscientment i amb serenitat, és una manera de contribuir a que els nois edificuin la seva llibertat.

Fetes aquestes consideracions, passem a proposar les modalitats possibles en l'exercici de cada una de les funcions pròpies del monitor.

Hem seguit el mateix esquema que en la primera part d'aquest document. Veureu que en alguns dels apartats no ha estat possible d'establir clarament la diferència entre les modalitats A/B/C. En aquests casos ho hem deixat en blanc o bé hem fet constar que les categories A/B/C no són satisfactòries.

MODALITATS D'INTERVENCIÓ DELS MONITORS.

1. Funcions d'emmarcament.

1.1 Establir un marc normatiu.

- A. Els monitor dicta les normes.
- B. El monitor proposa algunes normes i demana als nois de pronunciar-se sobre quines són les més adequades o satisfactòries.
- C. El monitor planteja als nois un problema sobre el que cal establir una normativa i els demana d'elaborar-la.

1.2 Aplicar les normes -s'enten que hi ha norma establerta i que el problema és, ara, de complir-la o fer-la complir-.

- A. El monitor imposa el compliment de la norma.
- B. El monitor fa ús de la persuasió i convenc als nois de complir la norma.
- C. El monitor reclama l'adhesió dels nois a l'acord, els ajuda a acceptar allò que és normatiu i a elaborar les frustracions derivades de no poder fer tot el que volen.

1.3 Arbitrar els conflictes i les situacions d'incompliment -es suposa que els nois no compleixen les normes establertes o acordades, o bé que les normes resulten poc clares o contradictòries-.

- A. El monitor emet el seu judici sobre què és el que succeeix i cal fer, i imposa aquest judici als nois.
- B. El monitor planteja el problema als nois (els fa seure per parlar-ne, per exemple) i dirigeix el debat sobre aquelles qüestions normatives que resulta problemàtica.
- C. El monitor acull el problema que els nois estan vivint; intenta de plantejar-se'l en els termes en que els nois se'l formulen i fa el possible per ajudar-los a analitzar-lo.

2. Funcions d'organització

2.1 Establir un marc organitzatiu

- A. El monitor -o els monitors- estableix l'organització.
- B. El monitor -o els monitors- proposen diverses formes possibles d'organització i demana als nois de decidir quina és la més convenient.
- C. El monitor planteja als nois un problema organitzatiu i els demana de suggerir solucions i de triar la que els sembla millor.

2.2 Regular el funcionament de l'organització -s'enten que la colònia compta amb una organització i que allò que cal és anar ajustant petits detalls del funcionament de cada dia-.

- A. El monitor pren les decisions i dirigeix el que s'ha de fer en cada moment.
- B. El monitor demana la participació dels nois per anar prenent les petites decisions de la vida de cada dia.
- C. El monitor no planteja verbalment -ni formalment- els problemes organitzatius, deixa que els nois vagin fent, observa i, eventualment, intervé per fer-los considerar una qüestió concreta si és que ho veu necessari.

2.3 Analitzar el funcionament de l'organització.

- A. El monitor emet els seus judicis, ja siguin valoracions positives, ja siguin crítiques sobre el funcionament organitzatiu. El monitor demana comportes del mal funcionament d'alguns aspectes de l'organització del grup.
- B. El monitor planteja al grup la conveniència d'analitzar algun o alguns aspectes concrets del funcionament del grup. Contribueix a la discussió oferint un esquema o un ordre de reflexió.
- C. El monitor acull i ajuda els nois a elaborar els judicis i valoracions que han pertint del grup o d'alguns nois.

3. Funcions d'animació de la vida del grup

3.1 Facilitar les comunicacions

De moment, no hem trobat la gradació A/B/C.

3.2 Afavorir la cooperació

Idem.

3.3 Possibilitar l'anàlisi i la regulació de la vida del grup.

- A. El monitor explica al grup quins són els conflictes que pateix i es constitueix en àrbitre d'arbitres conflictives dient quina n'és la solució.
- B. El monitor intenta d'exposar al grup quins són els conflictes que a ell li sembla que el grup pateix i, fet això, demana als nois de pensar i d'expressar quines són les sortides que poden trobar-hi.
- C. El monitor planteja al grup la conveniència de plantejar-se quins conflictes està patint i demana als nois d'expressar-los i d'elaborar-los entre tots.

4. Funcions d'animació de les activitats

4.1 Motivar el grup

- A. El monitor planteja l'activitat a fer.
- B. El monitor planteja dues o més activitats per a que el grup elegeixi.
- C. El monitor s'esforça en ajudar el grup a precisar o a completar interessos difosos o poc clars.

4.2 Ajudar el grup a decidir les seves activitats

Aquesta funció del monitor no hem aconseguit d'aclarir-la suficientment, perquè té dos aspectes diferenciats:

- d'una banda hi ha la intervenció del monitor sobre la forma del debat dels nois quan han de decidir una acció
- d'altra banda hi ha la intervenció del monitor sobre el contingut d'aquest debat.

Com que no hem sigut capaços de fer un doble esquema que respongui als dos aspectes citats, ens resignarem a una sola pauta que barreja els dos aspectes, encara que veiem que té force insuficiències:

- A. El monitor emet els seus judicis, dictamina quina activitat li sembla més encertada o interessant, pren partit per una de les propostes que s'estan discutint.
- B. El monitor es preocupa, sobretot, de que la discussió segueixi un ordre, que els nois s'escoltin i cadascú entengui el que diu l'altre; si li demanen, diu la seva opinió.
- C. El monitor es mostra interessat per tots els suggeriments dels nois, els acull tots per un igual, mostra interès per totes les propostes i, en el nivell formal, es limita a recordar que és necessari arribar a un acord.

4.3 Ajudar el grup a organitzar-se per a l'activitat.

- A. El monitor pren la iniciativa al moment de decidir els passos de l'activitat, de repartir les feines, d'elegir els mitjans tècnics necessaris.
- B. El monitor es preocupa, fonamentalment d'ajudar els nois a trobar formes pràctiques de coordinació en el treball. Vigila que tothom participi.
- C. El monitor s'esforça en posar els nois en situació d'analitzar la qualitat de la cooperació entre ells. Intervé directament quan li sembla que els nois es despisten.

- 4.4 Ajudar a cada noi i al grup a actualitzar els seus recursos personals -de cara a una activitat concreta-
- A. El monitor explica als nois com s'han de fer les coses i els hi mostra materialment.
 - B. El monitor participa en el treball -pel seu compte- i és disponible per ajudar els nois, però es preocupa sobre tot de donar-los confiança en les seves possibilitats, ajudar-los a maniular una eina, a resoldre un problema pràctic ...
 - C. El monitor es centra en fer conscient a cada noi del que ja sap fer i en encoratjat-los a experimentar, a trobar solucions noves.

5. Funcions de relació personal

5.1 Aportar seguretat als nois.

- A. Protegir efectivament els nois, curar-los, fer-los les coses que se saben fer (o que fan veure que no saben fer).
- B. Ajudar-los a prendre cura de si mateixos, ensenyar-los a resoldre aquells aspectes de la cura de si mateixos que no tenen hàbit de prendre.
- C. Ajudar-los a elaborar actituds de responsabilitat per si mateixos, encoratjat-los a fer-se grans, garantir-los la presència de la persona gran que serà prop seu quan la necessitin però que espera que se'n surtin sols.

5.2 Establir contacte afectiu.

- A. Fer de pare o de mare, expressar actituds de protecció excessiva, dir o deixar entendre que poden comptar amb el monitor per a tot, sense cap mena de matís.
- B. Tenir a l'esquerd dels nois una actitud fraternal, de bon amic, de germà gran. Bromes, gresca, contacte físic freqüent, jocs, curses, cops sense fer-se mal ...
- C. Mantenir una actitud d'adult que té aplec pels nois, però cantant-se, sobretot, en un contacte exigent, estimulador, càlid, de simpatia recíproca, però que no exclou l'exigència, el respecte, la individualitat de cadascú i les obligacions de cara a tota la col·lectivitat.

5.3 Ajudar personalment

- A. Donar resposta i satisfacció immediata a totes les demandes d'ajut que parteixen dels nois.
- B. Suggestir als nois vèries possibilitats de resposta a les demandes que fan, de forma que siguin ells qui decideixin quina és la solució que els convé.
- C. Ajudar els nois a formular-se el sentit profund de les demandes d'ajut que fan, a fi que clarifiquin què és exactament el que necessitin i esdevinguin capaços de donar-hi una resposta per sí sols.

5.4 Recolzar l'autonomia personal del noi.

Tampoc no hem trobat una forma clara d'establir les categories A/B/C. Ens sembla però que poden valdre les de l'apartat anterior, 5.3.

L'ús que pot fer-se d'aquestes pautes d'anàlisi de les modalitats d'intervenció dels monitors és una qüestió que ha de plantejar-se cada monitor qui hi estigui interessat.

En tot cas, un primer pas és l'observació, per part d'un company o del responsable de la tanda, de quines són les funcions que cadascú exerceix més freqüentment i quines menys.

La segona part, l'anàlisi de còm hom efectua cada funció, és qualcom que cadascú ha de fer per sí sol, demanant excepcionalment l'ajut d'algun company que el conegui.

Una darrera nota: això no serveix per a sentir-se "bon monitor" o "mal monitor". Serveix només per a prendre consciència de la forma com hom respon als imperatius d'una realitat i d'uns nens. I, prenent-ne consciència, posar-se en condicions d'evolucionar.

Joanum Franch
Carles Armengol